

3.4.2020

EOAK/1945/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

SOSAALIETUUKSISTA SÄÄSTETTYJEN VAROJEN HUOMIOIMINEN TULOINA TOIMEENTULOTUESSA

Kerroitte olevanne nyt täysi-ikäisen poikanne omaishoitaja. Omaishoidontuki ja Kela etuudet on maksettu tilillenne. Kerroitte säästäneenne tilille näin etuuksista kertyneitä varoja ja maksanneenne sieltä välttämättömiä lapsenne hoidosta aiheutuneita kustannuksia. Alkuvuodesta olette kirjoituksenne mukaan maksanut terveydenhoitoon liittyviä maksuja ja lääkekustannuksia n. 4 000 € edestä, mm. sen takia, että Kelan korvauksia ei ole maksettu ajallaan.

Mielestänne Kela ei toimi päätöksenteossaan johdonmukaisesti. Kerroitte, että tammikuun toimeentulotukipäätöksessä v. 2020 Kela teki päätöksen, että tilillänne olevat rahat ovat varallisuutta, eikä toimeentulotukipäätöstä tehty kuukauden tulojen ja menojen erotuksen pohjalta. Kuitenkaan joulukuussa 2019 päätöksessä ei huomioitu tilillä olevia rahoja huomioon otettavana varallisuutena.

Kirjoituksenne esiteltiin apulaisoikeusasiamies Pasi Pölöselle. Hänen pyynnöstään esitän Teille seuraavaa.

Toimeentulotukilain 6 §:n mukaan toimeentulotuen määrä on toimeentulotukilain mukaan määriteltujen menojen sekä *käytettävissä* olevien tulojen ja varojen erotus. Huomioon otettavista tuloista ja varoista on säädetty toimeentulotukilain 11 ja 12 §:ssä. Mainittujen säännösten mukaan tuloina ja varoina otetaan huomioon henkilön käytettävissä olevat tulot ja varat toimeentulotukea määrättäessä.

Toimeentulotukilaissa tarkoitetaan käytettävissä olevilla tuloilla henkilön tosiasiallisia hänen määrättävinään olevia tuloja. Mikäli toimeentulotukilaskelmassa otetaan tuloina ja varoina huomioon esimerkiksi sellaisia hakijan pankkitilille talletettuja varoja, jotka on jo aiemmin otettu hänen tuloinaan huomioon, voi tämä merkitä sitä, että ne otettaisiin huomioon kahteen kertaan. Tulojen huomioonottaminen kahteen kertaan samassa laskelmassa ei siten ole toimeentulotukilain mukaista.

Tilanne saattaa muodostua erilaiseksi, jos kysymys ei ole saman kuukauden tilitapahtumista, vaan hakijan aiemmin tililtään nostamiensa varojen tallettamisesta uudelleen. Kuten edellä on todettu, toimeentulotukea määrättäessä otetaan lähtökohtaisesti huomioon kaikki henkilön käytettävissä olevat tulot ja varat toimeentulotukilaissa erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Jos toimeentulotuen hakija esimerkiksi tallettaa tililleen aikaisemmista ansiotuloistaan tai muista itse hankkimistaan tai saamistaan tuloista säästyneitä varoja, nämä voidaan ottaa huomioon samalla tavoin kuin muutkin säästövarat.

Tulkinnanvaraiseksi tilanne muuttuu kuitenkin silloin, jos kysymys on hakijalle aikaisemmin myönnetystä toimeentulotuesta säästyneistä varoista. Samanlainen tilanne saattaa olla silloin, kun säästöt muodostuvat henkilölle maksetuista muista sosiaalietuuksista.

Päätöksenteossa on lisäksi otettava huomioon, mihin tarkoitukseen ja missä tilanteessa näin säästettyjä varoja on käytetty.

Eräässä Helsingin hallinto-oikeuden Finlexissä julkaistussa päätöksessä ([Helsingin HaO 24.5.2002 02/0317/2](#)) hallinto-oikeus katsoi, että toimeentulotuen perusosa on tarkoitettu kattamaan jokapäiväiseen elämään kuuluvia juoksevia menoja, joista ei erikseen tarvitse esittää selvitystä viranomaisille. Asiakkaan harkinnassa on, kuinka paljon perusosasta hän käyttää näihin eri tarkoituksiin ja säästääkö hän tukea myöhempää tarvetta varten. Asiassa ei kiistetty sitä, että A:n tilille säästyneet varat olivat kertyneet hänen esittämällään tavalla. Vaikka toimeentulotukea määrättäessä otetaan lähtökohtaisesti huomioon kaikki käytettävissä olevat tulot ja varat vain erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta, hallinto-oikeus katsoi, että A:lle aikaisemmin toimeentulotukena myönnettyjä, valtaosin tuen perusosasta säästetyksi selvitettyjä varoja ei tulut ottaa huomioon toimeentulotuen tarpeesta päätettäessä.

Eduskunnan oikeusasiamies ei voi muuttaa viranomaisen ratkaisuja, määrätä viranomaista toimimaan tietyllä tavalla tai toimia muutoksenhakuelimenä. Tämän takia Teidän tulee ensisijaisesti hakea muutosta Kelan päätöksiin ensin oikaisuvaatimuksena Kelan oikaisuvaatimuskeskuksesta ja tämän jälkeen tarvittaessa valittaa oikaisuvaatimuskeskuksen päätöksestä toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen. Korostan, että päätökseen liitettyjä muutoksenhakuohjeita ja -aikoja on noudatettava, jotta muutoksenhaku voidaan tutkia. Muutoksenhakukeinojen käyttäminen on maksutonta ja vapaamuotoista.

Teidän tapauksessa voisitte muutoksenhaun lisäksi pyytää, että Kela arvioi uudestaan päätöksensä ja niin harkitessaan oikaisee päätöstään.

Kuten edellä on todettu, toimeentulotuen hakijalla on viimekädessä mahdollisuus saada hallintotuomioistuimen ratkaisu siihen, ovatko hänen itsensä omalle tililleen panemansa varat hänen toimeentulotukea määrättäessä huomioon otettavia tuloja ja varoja.